

การเลือกจุดฝังเข็มและเส้นลมปราณ ที่ใช้ในการรักษาโรคไมเกรน

Analysis of the Frequency of Acupoints used in the Treatment of Migraine

อาจารย์ แพทย์จีนนภสร แสงศิวะฤทธิ์

คณะกรรมการแพทย์แผนจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์การเลือกจุดฝังเข็มและเส้นลมปราณ ที่ใช้ในการรักษาโรคไมเกรน โดยใช้วิธีการสืบค้นข้อมูลการวิจัยทางคลินิกของการรักษาโรคไมเกรนด้วยการฝังเข็ม จาก Online database ของประเทศจีน และใช้ Program Microsoft Excel ในการสรุปและจัดการข้อมูล รวมถึงแปลผลทางด้านสถิติ ซึ่งผลการวิจัยในการรักษาโรคไมเกรน มีจุดฝังเข็มที่ใช้บ่อย 3 อันดับแรกได้แก่ จุด 风池(GB-20, Fēngchí), 太阳(EX-HN5, Tàiyáng), 率谷(GB-8, Shuàigǔ) และเส้นลมปราณที่ใช้บ่อย 3 อันดับแรกได้แก่ เส้นลมปราณถุงน้ำดี เส้นลมปราณลำไส้ใหญ่ และสุดท้ายเส้นลมปราณตับ จากผลการวิจัยพบว่า การเลือกจุดและการเลือกเส้นลมปราณที่มาใช้รักษาโรคไมเกรนนั้น ได้เลือกตามหลักการทฤษฎีการฝังเข็ม ซึ่งประกอบด้วย การเลือกจุดใกล้ การเลือกจุดไกล การเลือกจุดตามอาการ และการเลือกจุดตามกลุ่มอาการสาเหตุของโรค อย่างครบถ้วน

คำสำคัญ : ไมเกรน / ฝังเข็ม / จุดฝังเข็ม

Abstract

The objective of this research to analyze the selective acupoints and the Traditional Chinese Medicine (TCM) meridians in the used of migraine treatment. The method collected clinical trials treated migraine with acupuncture, used Chinese online database, and Microsoft Excel programed for statistics data management. Result the most 3 commonly used acupoints and meridians in the treatment of migraine are 风池(GB-20, Fēng chí), 太阳(EX-HN5, Tàiyáng), 率谷(GB-8, Shuài gǔ), the Gallbladder meridian, the Intestine meridian and the liver meridian. Conclusion, the selective acupoints and meridians in the treatment of migraine is based on the theory of TCM acupuncture, including proximal, distal points selecting theory and the TCM syndrome theory.

Key words: Migraine / Acupuncture / Acu-Point

บทนำ

โรคไมเกรนเป็นโรคที่พบบ่อยมากในปัจจุบัน และเป็นโรคที่รักษาให้หายขาดได้ยาก โดยปกติ ก็จะทำให้การรักษาโดยยาแก้ปวด ซึ่งก็ไม่สามารถที่จะทำให้หายขาดได้ ดังนั้นการรักษาโดยการฝังเข็มจึงเป็นการรักษาอีกทางหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ป่วยไมเกรน มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เนื่องจากการฝังเข็ม แพทย์จะทำการฝังเข็มลงบนจุดต่างๆ ตามร่างกาย ซึ่งมีมากกว่า 400 จุด ดังนั้นการเลือกจุดในการรักษา จึงเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง และมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการรักษา ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ จึงทำการรวบรวมการวิจัยทางคลินิกต่าง ๆ เพื่อวิจัหาหลักการ การเลือกจุด การเลือกเส้นลมปราณในการฝังเข็ม และนำทฤษฎีทางการแพทย์แผนจีนมาทำการวิเคราะห์ สรุปหา หลักเกณฑ์การรักษาโรคไมเกรนด้วยวิธีการฝังเข็ม เพื่อประโยชน์ของคนไข้โรคไมเกรนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ทำการค้นหางานวิจัยจากระบบ Online Database ของจีนในระยะเวลา 5 ปีล่าสุด กำหนดช่วงเวลา ตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556 โดยระบุคำสำคัญในการค้นหา คือ “โรคไมเกรน” และ “เข็ม” หรือ “โรคไมเกรน” และ “รมยา” ผลการค้นหา ค้นพบข้อมูลจากฐานข้อมูล CNKI 514 บทความ จากฐานข้อมูล CQVIP 504 บทความ และจากฐานข้อมูล WANFANG 486 บทความ รวมทั้งสิ้น 1,504 บทความ

การทบทวนวรรณกรรม

โรคไมเกรนเป็นโรคที่พบบ่อยมากในคลินิก ซึ่งมีวิธีการรักษา กฎเกณฑ์การเลือกจุด ที่แตกต่างกัน ไป ซึ่งในบทความนี้ได้รวบรวมข้อมูลการวิจัยการรักษาโรคไมเกรนในระยะเวลา 5 ปีล่าสุด มาเพื่อวิเคราะห์ หากฎเกณฑ์การรักษาโรคไมเกรนด้วยศาสตร์การฝังเข็ม

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการตรวจสอบบทความซ้ำโดยการ Import ลงบน Program Note Express2 และให้ระบบ ตรวจสอบ พร้อมทั้งทำการตรวจสอบด้วยบุคคลอีกครั้งหนึ่ง พบว่ามีบทความซ้ำจำนวนทั้งสิ้น 942 บทความ คงเหลือบทความที่ไม่ซ้ำจำนวน 562 บทความ จากนั้นคัดเลือกบทความโดยเกณฑ์ Inclusion and Exclusion Criteria ท้ายสุดคงเหลือ 68 บทความ ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการนำเข้าบทความวิจัย

1. เกณฑ์คัดเข้า Inclusion Criteria

- (1) เป็นบทความเกี่ยวกับเรื่องการรักษาโรคไมเกรนด้วยการฝังเข็ม ที่ตีพิมพ์ลงนิตราสาร ในช่วงเวลา ตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2556
- (2) มีการวินิจฉัยแน่ชัดว่าเป็นโรคไมเกรน กลุ่มอาการไม่จำกัด
- (3) กลุ่มรักษาใช้วิธีการฝังเข็ม หรือ ฝังเข็มคู่กับยาสมุนไพรจีน หรือ ฝังเข็มคู่กับยาแผนปัจจุบัน
- (4) ใช้การวิจัยแบบ Random Clinical Trail

2. เกณฑ์คัดออก Exclusion Criteria

(1) บทความที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ไม่มีชื่อจุด ไม่มีการระบุตำแหน่งจุดฝังเข็มที่ชัดเจน สำหรับจุดที่ไม่มีอยู่ในแบบเรียนมาตรฐาน

(2) ในกลุ่มการรักษาหรือกลุ่มเปรียบเทียบ ใช้วิธีการรักษาตั้งแต่ ในกลุ่มการรักษาหรือกลุ่มเปรียบเทียบ ใช้วิธีการรักษาตั้งแต่ 3 วิธีขึ้นไป ไม่มีความจำเพาะเจาะจงต่อวิธีการรักษา

(3) งานวิจัยปริญาโท และงานวิจัยปริญาเอก

(4) บทความที่มีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน เลือกเพียง 1 บทความ

(5) บทความที่ไม่สามารถ Download ได้

ทำการสรุปสถิติการใช้จุดต่าง ๆ และเส้นลมปราณต่าง ๆ จากบทความที่ถูกคัดเลือก ด้วย Program Microsoft Excel โดยอ้างอิงชื่อจุด ตำแหน่ง และเส้นลมปราณตามหนังสือแบบเรียน ฝังเข็มที่แต่งโดย ศาสตราจารย์ 石学敏 Shi Xuemin

รูปแบบการจัดการข้อมูล ① ชื่อจุด จุดเดียวกัน แต่ใช้ชื่อต่างกัน ถือเป็นจุดเดียวกัน ② เส้นลมปราณในบทความเดียวกันปรากฏจุด 2 จุด อยู่บนเส้นลมปราณเดียวกัน นับเป็นหนึ่งเส้น

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมจัดการข้อมูลและการสรุปทางสถิติ โดยวิเคราะห์จากทุกจุดในบทความที่ใช้วิจัย ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การฝังรักษาโรคไมเกรน โดยมีจุดและเส้นลมปราณที่ใช้บ่อย ดังนี้

1. หลักเกณฑ์การเลือกจุดฝังเข็มรักษาโรคไมเกรน

การเลือกใช้จุดฝังเข็มต่าง ๆ นั้น มีผลต่อประสิทธิภาพการรักษาโดยตรง ดังนั้นในทางคลินิก และทางการวิจัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งบทความนี้ได้ทำการรวบรวม วิจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเลือกจุดหลัก จุดรองในการรักษา รวมถึงการกระจายตามตำแหน่งต่าง ๆ ของจุดฝังเข็ม ที่ถูกใช้ในการรักษาโรคไมเกรน

2. การเลือกจุด

โรคไมเกรนนั้น มีการเลือกใช้จุดที่ค่อนข้างหลากหลาย ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้ง 68 บทความที่ถูกนำมาใช้ จุดที่ถูกใช้บ่อยที่สุด 3 อันดับแรกคือจุด 风池 (GB-20, Fēngchí), 太阳 (EX-HN5, Tàiyáng), 率谷 (GB-8, Shuàigǔ) เป็นจุดที่ถูกใช้มากกว่า 30 บทความ ซึ่งจุด Fēngchí ถูกใช้ 46 บทความ คิดเป็น 67.65% จุด Tàiyáng ถูกใช้ 36 บทความ คิดเป็น 52.94% จุด Shuàigǔ ถูกใช้ 32 บทความ คิดเป็น 47.06% ในตารางด้านล่างนี้ เป็นการสรุปความถี่ในการใช้จุดต่าง ๆ ซึ่งจะเรียงลำดับจากมากไปน้อย

จากการวิจัยทางสถิติ สรุปได้ว่าการรักษาโรคไมเกรนด้วยการฝังเข็ม ใน 5 ปีที่ผ่านมา มีจุดฝังเข็มที่ใช้บ่อย 10 อันดับแรกได้แก่ 风池(GB-20, Fēngchí)、太阳(EX-HN5,Tàiyáng)、率谷(GB-8, Shuàigǔ)、太冲(LR-3, Tàichōng)、百会(GV-20, Bǎihuì)、合谷(LI-4, hégǔ)、头维 (ST-8, Tóuwéi)、足三里(ST-36, Zú sānlǐ)、阿是穴(Ash'xué) 和丰隆(ST-40, Fēnglóng) ซึ่งแต่ละจุดถูกใช้มากกว่า 10 บทความ

ตารางที่ 1 จุดฝังเข็มที่ถูกใช้เกิน 5 บทความ

ความถี่ในการใช้	ลำดับ	จุดฝังเข็ม	จำนวน บทความ	เปอร์เซ็นต์ (%)
30 บทความขึ้นไป	1	风池(GB-20,Fēngchí)	46	67.65
	2	太阳(EX-HN5,Tàiyáng)	36	52.94
	3	率谷(GB-8,Shuàigǔ)	32	47.06
	4	太冲(LR-3,Tàichōng)	32	47.06
	5	百会(GV-20,Bǎihuì)	29	42.65
ระหว่าง10-30 บทความ	6	合谷(LI-4,hégǔ)	27	39.71
	7	头维(ST-8,Tóuwéi)	19	27.94
	8	足三里(ST-36,Zú sānlǐ)	16	23.53
	9	阿是穴(Ashè xué)	15	22.06
	10	丰隆(ST-40,Fēnglóng)	14	20.59
	11	三阴交(SP-6,Sānyīnjiāo)	14	20.59
	12	外关(TE-5,Wàiguān)	14	20.59
	13	太溪(KI-3,Tàixī)	13	19.12
	14	阳陵泉(GB-34,Yánglíngquán)	12	17.65
	15	列缺(LU-7,Lièquē)	11	16.18
	16	丘墟(GB-40,Qiūxū)	11	16.18
	17	血海(SP-10,Xuèhǎi)	9	13.24
น้อยกว่า 10 บทความ	18	角孙(TE-20,jiǎosūn)	9	13.24
	19	足临泣(GB-41,Zú línqì)	8	11.76
	20	阴陵泉(SP-9,Yīnlíngquán)	6	8.82
	21	丝竹空(TE-23,Sīzhúkōng)	6	8.82
	22	悬颅(GB-5,Xuánlú)	6	8.82
	23	行间(LR-2,Xíngjiān)	6	8.82
	24	印堂(EX-HN3,Yìntáng)	6	8.82
	25	内关(PC-6,Nèiguān)	5	7.35
	26	侠溪(GB-43,Xiáxī)	5	7.35

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความถี่ในการใช้	ลำดับ	จุดฝังเข็ม	จำนวน บทความ	เปอร์เซ็นต์ (%)
	27	颌厌(GB-4,Hányàn)	5	7.35
	28	气海(CV-6,Q'hǎi)	5	7.35

3. การกระจายของจุดฝังเข็มบนเส้นลมปราณ

ตารางที่ 2 การกระจายของจุดฝังเข็มต่าง ๆ บนเส้นลมปราณ เป็นการสรุปถึงเส้นลมปราณที่ถูกใช้ โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปน้อย ถึงแม้ว่าการเลือกจุดเลือกเส้นลมปราณในการรักษาโรคไมเกรนนั้นจะมีความหลากหลาย แต่พบว่าเส้นที่มีการเลือกใช้บ่อยที่สุด 6 อันดับแรกได้แก่ เส้นลมปราณถุงน้ำดี เส้นลมปราณลำไส้ใหญ่ เส้นลมปราณตับ เส้นลมปราณตู เส้นลมปราณกระเพาะอาหาร และเส้นลมปราณซานเจียว 足少阳胆经、手阳明大肠经、足厥阴肝经、督脉、足阳明胃经和手少阳三焦经

ตารางที่ 2 การกระจายของจุดฝังเข็มต่าง ๆ บนเส้นลมปราณ

ลำดับ	เส้นลมปราณ	จำนวนบทความ	เปอร์เซ็นต์ (%)
1	เส้นลมปราณถุงน้ำดี	57	83.82
2	เส้นลมปราณลำไส้ใหญ่	38	55.88
3	เส้นลมปราณตับ	33	48.53
4	เส้นลมปราณตู	32	47.06
5	เส้นลมปราณกระเพาะอาหาร	22	32.35
6	เส้นลมปราณซานเจียว	22	32.35
7	เส้นลมปราณม้าม	17	25.00
8	เส้นลมปราณไต	15	22.06
9	เส้นลมปราณปอด	11	16.18
10	เส้นลมปราณกระเพาะปัสสาวะ	11	16.18
11	เส้นลมปราณเร็น	6	8.82
12	เส้นลมปราณเยื่อหุ้มหัวใจ	5	7.35
13	เส้นลมปราณลำไส้เล็ก	2	2.94
14	เส้นลมปราณหัวใจ	0	0.00

ใน 68 บทความที่นำมาวิจัย นอกจากเส้นลมปราณหลัก 14 เส้นแล้ว ยังมีการใช้จุดนอกเส้นลมปราณ อีกถึง 43 บทความ คิดเป็น 63.24% และมี 15 บทความที่ใช้จุด อาชื่อ คิดเป็น 22.06% แต่เนื่องจากไม่ถูกจัด เป็นเส้นลมปราณหลัก จึงไม่ถูกสรุปลงในตารางข้างต้น และทั้งหมด ไม่มีบทความใดที่มีการกล่าวถึงการ ใช้ จุดบนเส้นลมปราณหัวใจเลย

สรุปผลการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้ ได้ทำการรวบรวมและจัดการข้อมูลทางสถิติ ของบทความที่ถูกคัดเลือก ทั้งหมด 68 บทความ โดยใช้ Program Microsoft Excel เพื่อวิเคราะห์ และสรุปกฎเกณฑ์การเลือกจุดฝังเข็ม และเส้นลมปราณ ในการรักษาโรคไมเกรน ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

การรักษาโรคไมเกรนมีจุดที่ใช้บ่อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ 风池(GB-20, Fēngchí)、太阳 (EX-HN5, Tàiyáng)、率谷 (GB-8, Shuàigǔ) คิดเป็น 67.55%, 52.94% และ 47.06% ตามลำดับ ส่วนเส้น ลมปราณที่ใช้บ่อยที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เส้นลมปราณถุงน้ำดี เส้นลมปราณลำไส้ใหญ่ และเส้นลมปราณ ดับ คิดเป็น 83.82%, 55.88% และ 48.53% ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยจุดที่ใช้บ่อย 3 อันดับแรกได้แก่ 风池(GB-20, Fēngchí)、太阳(EX-HN5, Tàiyáng)、率谷(GB-8, Shuàigǔ)เส้นลมปราณที่ใช้บ่อย 3 อันดับแรกได้แก่ เส้นลมปราณถุงน้ำดี เส้นลมปราณ ลำไส้ใหญ่ และเส้นลมปราณดับ

ในการฝังเข็มรักษาโรคไมเกรนนั้น การเลือกจุดหรือเส้นลมปราณที่จะฝัง อันดับแรกจะต้องตรวจ วินิจฉัยแยกแยะตาม ทฤษฎีเส้นลมปราณก่อน ซึ่งโรคไมเกรนนั่น ตำแหน่งการปวดจะอยู่ที่ขมับด้านข้างของ ศีรษะทั้งซ้ายและขวา เป็นหลัก ซึ่งบริเวณดังกล่าว มีเส้นลมปราณถุงน้ำดีวิ่งผ่าน ดังนั้นเส้นลมปราณที่จะ เลือกใช้เป็นอันดับแรกควรจะเป็นเส้นลมปราณถุงน้ำดี เนื่องจากหลักการเลือกเส้นลมปราณและจุดฝังเข็ม จะเลือกที่จุดไกล่(หมายความว่าจุดที่อยู่ใกล้กับบริเวณที่เกิดโรค) และจุดไกล(จุดที่อยู่ต่ำกว่าศอกและเข่าที่ อยู่บนเส้นลมปราณที่วิ่งผ่านบริเวณที่เกิดโรค) และการเลือกจุดตามกลุ่มอาการและอาการ ในคัมภีร์แพทย์ จินโบราณยังได้กล่าวไว้ถึงหลักการรักษาโดยการฝังเข็มไว้ชื่อว่า “เส้นลมปราณผ่านบริเวณไหน ผลการรักษา ครอบคลุมถึงบริเวณนั้น” ดังนั้น เส้นลมปราณถุงน้ำดี จึงเป็นเส้นแรกที่จะพิจารณาถึง และจุดแรกที่ใช้ บ่อยที่สุด คือ จุด 风池(GB-20, Fēngchí) ซึ่งก็สังกัดเส้นลมปราณถุงน้ำดี และมีตำแหน่งอยู่บริเวณต้นคอ ซึ่งถือว่าเป็นจุดไกล่ตามหลักการ

เส้นลมปราณต่อมาที่ใช้บ่อยเป็นอันดับ 2 คือ เส้นลมปราณลำไส้ใหญ่ เนื่องจากเส้นลมปราณนี้ มี จุดที่ใช้รักษาอาการปวดศีรษะ คือ จุด 合谷(LI-4, hégǔ) ที่มีคุณสมบัติในการระงับอาการปวดศีรษะได้ดี ดัง นั้นจึงเป็นการเลือกจุดตามอาการ และเป็นการเลือกจุดไกล เนื่องจากจุดนี้อยู่บริเวณหลังมือ แต่จากการวิจัย จุดที่พบว่าใช้บ่อยมากกว่า 合谷(LI-4, hégǔ) และมีความถี่การใช้เป็นอันดับ 2 ก็คือ จุด 太阳(EX-HN5, Tàiyáng) จุดนี้ตั้งอยู่ที่บริเวณขมับทั้งซ้ายและขวา และเป็นตำแหน่งที่มีมักจะมีอาการปวดหัวแบบไมเกรน จึงถูกนำมาใช้บ่อยมาก แต่เนื่องจากจุดนี้เป็นจุดนอกเส้นลมปราณ จึงไม่ถูกจัดอันดับอยู่ในเส้นลมปราณ ที่ใช้บ่อย

เส้นลมปราณที่ใช้บ่อยเป็นอันดับที่ 3 คือ เส้นลมปราณตับ เนื่องจากสาเหตุส่วนมากของการปวดหัวไมเกรนนั้น มาจากความเครียด ซึ่งตามทฤษฎีแพทย์แผนจีน ได้กล่าวไว้ว่า ความเครียดจะส่งผลให้การไหลเวียนของเลือดลมติดขัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ตับ ดังนั้นการพิจารณาเลือก เส้นลมปราณตับมาเพื่อใช้รักษาอาการของโรคไมเกรนนั้น จึงสอดคล้องกับหลักการเลือกจุดตามการวินิจฉัยแยกแยะโรคตามอาการ นั่นเอง ในเส้นลมปราณตับคือจุดที่ใช้บ่อยที่สุดและใช้บ่อยเป็นอันดับที่ 4 จากจุดทั้งหมด คือ จุด 太冲(LR-3,Tàichōng) ซึ่งมีสรรพคุณในการระบายความร้อนออกจากตับ หรือคลายความเครียดนั่นเอง ทำให้ลดอาการปวดหัวได้ดีและในอีกด้านหนึ่ง ตับก็มีความสัมพันธ์กับถุงน้ำดีอย่างมาก ในการเชื่อมต่อกันของเส้นลมปราณ ดังนั้น เมื่อลมปราณตับติดขัด อันดับแรกจึงส่งผลให้เส้นลมปราณถุงน้ำดีก็ติดขัดตามไปด้วยและเมื่อเส้นลมปราณถุงน้ำดีมีการติดขัด ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปวดหัวข้างเดียว ซึ่งเป็นบริเวณที่เส้นตำแหน่งอยู่บริเวณ temporal ของศีรษะ และจุดนี้ก็เป็นอีกหนึ่งจุดที่สังกัดเส้นลมปราณถุงน้ำดีด้วยเช่นกัน

จากผลการวิจัยสังเกตได้ว่า บนเส้นลมปราณถุงน้ำดี มีจุดที่ใช้บ่อยด้วยกันถึง 2 จุด อีกทั้งยังเป็นจุดที่อยู่บริเวณคอและศีรษะ โดยจุด 风池(GB-20, Fēngchí) ใช้บ่อยที่สุดเป็นอันดับ 1 ส่วนจุด 率谷(GB-8, Shuàigǔ) ใช้บ่อยเป็นอันดับ 3 ทั้งนี้ เนื่องจาก ตามหลักกายวิภาคของ จุด 风池(GB-20, Fēngchí) อยู่บริเวณร่องระหว่าง Sternocleidomastoid และส่วนบนของ Trapezius ซึ่งเป็นจุดที่เชื่อมกับ superior cervical ganglion , vagus nerve, hypoglossal nerve, glossopharyngeal nerve, vertebral artery, deep cervical artery, occipital nerve, lesser occipital nerve, occipital nerve, medulla oblongata เป็นจุดที่เชื่อมต่อกับเส้นประสาทในสมองจำนวนมาก จึงสามารถรักษาอาการปวดศีรษะได้ดี และใช้บ่อยมากกว่า จุด 率谷(GB-8, Shuàigǔ) มีตำแหน่งอยู่บริเวณ temporal เชื่อมกับ Lesser occipital nerve, Occipital nerve, Superficial temporal artery, Intravenous, Ear artery และ Ear vein ซึ่งเชื่อมกับเส้นประสาทและเส้นเลือดจำนวนน้อยกว่า

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับแพทย์แผนจีน และบุคลากรทางการแพทย์ คือ การฝังเข็มรักษาโรคไมเกรนนั้นจะต้องมีการวินิจฉัยแยกแยะโรคตามอาการ บริเวณที่ปวดนั้นคือจุดใดที่เส้นลมปราณวิ่งผ่าน คือ จุด 风池(GB-20, Fēngchí) และเลือกจุดใดที่มีคุณสมบัติในการระงับอาการปวดศีรษะได้ดี คือ จุด 合谷(LI-4, hégǔ) และจุดที่อยู่บนเส้นลมปราณตับ เพื่อให้เลือดลมปราณดับไหลเวียนและลดอาการปวด เนื่องจากสาเหตุส่วนใหญ่ในโรคไมเกรนมาจากความเครียดแล้วทำให้เส้นลมปราณตับติดขัดนั่นเอง ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องมีการตรวจวินิจฉัยแยกแยะเป็นสำคัญ การรักษาถึงจะมีประสิทธิภาพที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยซ้ำโดยเพิ่มจำนวนการรวบรวมสถิติมากกว่า 5 ปี
2. ควรทำวิจัยในแบบ Systematic Review เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- 韩艳庆, 刘清军. 偏头痛外科治疗[J]. 中国现代神经疾病杂志, 2013, 13(10):848-851.
- Antonaci F, Dumitrache C, De Cillis I, et al. **A review of current European treatment guidelines for migraine[J].** J Headache Pain. 2010 Feb, 11(1):13-9.
- World Health Organization. **Acupuncture: Review and Analysis of Reports on Controlled Clinical Trials, World Health Organization.** Geneva:World Health Organization. 2002: WHO Press, 2003:23.
- 刘鸣. 系统评价、Meta-分析设计与实施方法[M]. 北京:人民卫生出版社, 2011:14-23.
- 杨雄庆. 针刺对偏头痛的临床疗效观察[J]. 浙江中医药大学学报, 2013, 37(5):617-619.
- 李悦. 针刺四关穴治疗偏头痛32例[J]. 上海针灸杂志, 2010, 29(11):733.
- 赵建群, 戴剑华, 易恒. 针刺治疗肝阳上亢型偏头痛36例疗效观察[J]. 河北中医药学报, 2009, 24(2):45.
- 谢国松. 针刺治疗颈性偏头痛疗效观察[J]. 上海针灸杂志, 2009, 28(5):268-269.
- 郑盛惠, 吴玉娟, 焦建凯, 等. 赤凤迎源针法治疗偏头痛临床疗效及对血浆内皮素、一氧化氮水平的影响(英文)[J]. World Journal of Acupuncture-Moxibustion, 2013, 23(3):46-49.
- 梅晓明. 头痛八针治疗偏头痛临床疗效观察[J]. 中西医结合心脑血管病杂志, 2011, 9(3):377-378.
- 梁日楚. 针刺治疗偏头痛临床疗效观察[J]. 中国医药导刊, 2011, 13(5):775-776.
- 孙怡, 杨任民, 韩景献主编. 实用中西医结合神经病学(第2版)[M]. 北京:人民卫生出版社, 2011. 443-445.
- 王永炎, 张伯礼. 中医脑病学[M]. 北京:人民卫生出版社, 2007:761-763.
- Headache Classification Subcommittee of the International Head-ache Society. **The international classification of headache disorders:2nd edition[J].** Cephalalgia, 2004, 24(suppl. 1):9-160.
- 中华医学会. 临床诊疗指南:神经病学分册[M]. 北京:人民卫生出版社, 2006. 151-152.
- 孙国杰. 中医药学高级丛书:针灸学[M]. 北京:人民卫生出版社, 2000. 717-719.
- 石学敏. 中医药学高级丛书:针灸治疗学[M]. 北京:人民卫生出版社, 2001. 302-308.
- 石学敏. 石学敏实用针灸学[M]. 北京:中国中医药出版社, 2009. 329.
- 齐保健, 刘春景. 关于开展中医药学循证研究的思考[J]. 新疆中药, 2010, 28(2):16-17.
- 施毅. 循证医学在中医药领域中的应用现状与前景[J]. 中国中医药信息杂志, 2010, 17(6):1-2.